

29. ՀՈՐՆ ՈՒ ՄՈՐԸ ԾԱԽՈՂ ՏՂԻ ՀԵՔԻԱԹԸ

Ժամանակով մի քաղաքում մի քյասիբ մարդ ա ըլում, ունենում ա մի աղա: Տղին տալիս ա ուսումնարան: Դա գնում ա ըտի կարդում է, իրան ուսումը ավարտում ա, գալի տուն:

Հերն ասում ա.— Հըլե չվել շալիշ էկա, որ դու ուսումդ սըվորեցիր, ըստիան եղը դու մեզ պետք ա պըհես:

Տղեն ասում ա.— Կըպըհեմ:

Մի քանի օրից եղը տղեն միտք ա անում, թե ինչ անեմ, որ դըրանց լավ պահեմ: Գնում ա քաղաքը ման գալի, դես-դեն՝ իրան խելքի կտրած մի բան չի գտնում:

Մի օր ասում ա.— Ապի՛, արի մենք քոչենք էս քաղաքիցը, գնանք ուրիշ թաքավորի քաղաք: Թե չէ՝ ես քաղաքը մի քյասիբ քաղաք ա, մենք կարալ շենք, որ ըստի ապրենք:

Հերն ասում ա.— Դու գիտես, որդի՛, ոնց որ լավն ա՝ հընեարա:

Այինօյին բան ու ման ունեին, ծախեցին ու վեկացան, դուս էլան էդ քաղաքիցը: Շատ գնացին, թե քիչ՝ էգ աստված ա գիդում: Գնացին հասան մի թաքավորի քաղաք:

Տղեն ասավ.— Ապի ջա՛ն,— ասավ,— նանի ջա՛ն, էկեք ձեզ մի խելոք բան ասեմ. ես կտանեմ ձեզ էս թաքավորի վրա՝ ոնց որ ըլի, կըծախեմ, թե թանգ, թե էժան:

Հներն ու մերը ասին.—Ա՛յ որդի, մենք հենց գիտացինք, թե մեզ պըհել պտիս: Բերել ես, որ էս քաղաքումը թաքավորի վրա ծախե՞ս:

Ասավ.— Ապի շա՛ն, ես որ ձեզ պհելիս չի լեմ, կտանեմ ձեզ մի բեվեճ մարդի վրա կծախեմ, ամա ձեզ հենց օքմու տալիս եմ, որ ոչ սոված կենաք, ոչ տկտր ու բորիկ:

Ասավ.— Նփոր ծախում ես մեզ, սոված էլ կըլինք, բորիկ էլ:

Տղեն ասավ.— Ա՛յ, խելքներուդ էդդար ա: Թաքավորը հենց մարդ ա, որ իրան ղուլլուղ անող մարդուն յա բորիկ պհի, յա սոված պըհի: էկեք դուք ինձ լսեցեք, գնացեք ըտի, թաքավորի հացը կերեք ու կացեք, ես էլ կերթամ միչումը ման կգամ, մի բան կըճարեմ, ձեզ ըտի թողուլ չեմ, կգամ թաքավորի հարկը կտամ ու ձեզ կտանեմ:

— Դե դու գիտես, որդի՛, ոնց որ գիտես լավն ա՛ ընենց արա:

— Դե դուք ըտտի կացեք, ես գնամ թաքավորի կուշտը:

Գնաց, գլուխ էրետ թաքավորին, կաղնեց:

Թաքավորն ասավ.—

Ի՞նչ ղուլլուղ ունիս, ասա:

— Թաքավորն ապրած կենա,— ասավ,— ես մի շահել հերնու-մեր ունիմ: Թե կանեսս, արի առ, թանգ թե էժան, ոնց որ ուզես՝ ընենց էլ կտամ:

Թաքավորն ասավ.— Գնա՛ հլա բի տենամ հորդ ու մորդ:

Գնաց ու էբեր: Մտիկ արավ թաքավորը, տեհավ, որ լավն են, իրանց կարան ղուլլուղ անեն:

— Ասա՛,— ասավ,— ա՛յ տղա ինչ ես ուզում, ինչ որ ուզես՝ տալ պտիմ:

Տղեն ասավ.— Թաքավորն ապրած կենա, շատ չեմ ուզիլ, մորս կտաս մի ձեռք շոր, ինչ թավուր ես կուզեմ, հորս էլ կտաս մի լավ ձի, հարիւր մանեթ էլ փող կբախշես ինձ:

Նազրրին կանչեց թաքավորը, ասավ.— էս տղին տարեք դար-զու կուշտը, ինչ թավուր շոր որ կուզի, ասեք՝ կարի տա դրան:

Գնաց, ինչթավուր որ շոր ուզեց՝ կարեց, էրետ իրան: Վի կա-ցան, էկան: Տարավ թավլեն, ասավ.— Ո՛ր ձին ուզում ես՝ վեկալ:

Մի լավ ձի ջոկեց, քաշեց դուրս էբեր: Թաքավորն էլ հարուր մանեթ փող բախշեց իրան: Բարեխութեն արավ հորն ու մորը հետ, գլուխ էրետ թաքավորին ու ձին քշեց, գնաց: Գնաց, ճամփումը տեհավ մի թաքավորի տղա ա գալի:

— Բարի աշողո՛ւմ,— ասավ թաքավորի տղեն:

Ասավ.— Աստու բարին քի՛:

— Ա՛յ մարդ,— ասավ,— ո՞րդի ես գնում:

Ասավ.— Թաքավորի տղա՛, ես գնում եմ, էն ֆրլան թաքավորի ախշիկը ոսդիլ պտիմ:

Ասավ.— Շատ լավ պտես անի, ես է՛ն թաքավորի տղեն եմ. արի քեզ մի թուղթ տամ, թե՛ է՛ս ճամփումը էդ տղին տեհել եմ ու հըվանել եմ, թե իրիկունը գա, թե ոավոտը գա իմ քիրը որ ուզի՝ էլ չէ չասեք, տալ պըտեք:

— Շա՛տ լավ կանես,— ասավ,— թաքավորի տղա, որ ըտենց թուղթ տաս:

էքեր ու մի թուղթ գրեց, էրես էն տղին, էդիր գդակի ծալումը ու գնաց:

Գնաց մի դզում շատ ծըրավեց, տեհավ ճամփի դրադին մի ջրհոր կա: Զիուցը վեր էկավ, որ էն ջրհորիցը ջուր խմի, կուացավ, որ ջուր խմի՝ գդակի ծալիցը թուղթն ընկավ ջուրը: Թուղթը բաց արավ, տեհավ թե գրած ա. «Բիգունը գա՛ ըիգունը, ոավոտը գա՛ ոավոտը էս մարդի գլուխը կտրեցեք»: Թուղթը պատուտեց ու դեն ածավ: Ծամփա ընկավ գնաց: Գնաց էդ թաքավորի քաղաքումը մի պառավի տան դոնաղ ընկավ, էն քշերը պառավի կշտին կացավ: Պըռավին հըրցուց, թե.— էս ձեր թաքավորի ախշիկը ի՞նչ թավուր ախշիկ ա:

Պառավն ասավ.— Ա՛յ որդի, ի՞նչ ես անում թաքավորի ախշիկը:

— Դեդի՛,— ասավ,— էկել եմ, որ էդ ախշիկը ուզիլ պտիմ:

Պառավն ասավ.— Ա՛յ որդի, հեռու կաց էդ ախշկանիցը: էդ ախշիկը հարըրից մի ջան պակաս գլուխը կտրել ա:

Հարցրուց թե.— Խի՞ ա կտրել:

Պառավն ասավ.— Իրեք խոսք ունի, ասում ա՝ ով որ գտնի, պետք է նրան ուզեմ, որ գտնի ոչ գլուխը պետք ա կտրեմ:

Ասավ.— Կտրում ա, թող կտրի, ես պետք ա գնամ ուզեմ դրան, տենամ ինչ թավուր խոսք պտի ասի, որ ես կարալ չպտիմ գտնուլ:

Ռավոտը տղեն վի կացավ, գնաց թաքավորի ախշկա կուշտը:

— Բարի լիս քի՛,— ասավ,— խանո՛ւմ:

— Աստու բարին քի՛, բարով էկար, համեցեք ըստի:

Նստեց: Ախշիկն ասավ.— Ասա՛ տենամ, դուլլուդդ ի՞նչ ա:

Ասավ.— Թաքավորի ախշի՛կ, էկել եմ քեզ ուզելու:

— Ա՛յ տղա, դու գիտես ո՞չ, որ ես իրեք խոսք ունեմ, էն խոսքերը չվել գտնեն ոչ՝ ինձ կարալ չեն ուզի:

Ասավ.— Ասա՛, Թաքավորի ախշիկ, էն խոսկերքը, տենա՛նք:
Ասավ.— Շատ եմ ասել, գտել չեն, ամենի գլուխն էլ կտրել եմ,
հարըրից մի ջան պակաս ա:

— Վնաս չունի՛,— ասավ,— Թաքավորի ախշի՛կ, եթե գտնեմ
ոչ՝ իմ գլուխն էլ կտրի:

— Աչքի՛ս վրա,— ասավ,— կասե՛մ:

Տղեն ասավ.— Թաքավորի ախշիկ, դուն իրեքը պտես ասի,
ես էլ մինը պտեմ ասի: Թե ես քու իրեք խոսքը գտնում ոչ՝ իմ
գլուխը կտրի, որ դո՛ւ իմ մի խոսքը գտնուս ոչ...:

— Դո՛ւ իմ գլուխը կտրի,— ասավ ախշիկը:

Տղեն ասավ.— Շա՛տ լավ:

Ախշիկն ասավ.— Դե գնա, ռավոտն արի՛ ասեմ:

Գնաց, ռավոտը տղեն էկավ, ասավ.— Թաքավորի ախշիկ, դե
ասա՛ տենամ:

Թաքավորի ախշիկն ասավ.— Աշխարքիս էրեսին ի՞նչն ա շատ
թեթև:

Տղեն ասավ, թե.— Իսանի խելքի պես թեթև բան չկա:

— Դուզ,— ասավ,— էդ ա:

— Դե՛,— ասավ,— էն մինն էլ ասա:

Ասավ.— Չէ՛, գնա, ռավոտն արի, էն մինն էլ ընգով կասեմ:

Գնաց, ռավոտն էկավ:

Ախշիկն ասավ.— Աշխարքիս էրեսին ի՞նչն ա շատ ծանդրը:

— Ա՛յ,— ասավ,— իսանի խելքի պես աշխարքի էրեսին ծան-
դրը բան չկա:

— էդ ո՞նց ա,— ասում է ախշիկը,— որ մի իսանը համ ծան-
դրը խելք ունի, համ թեթև:

— Ըտենց չէ՛, Թաքավորի ախշիկ, աշխարհում մի իսան չկա,
էրկու իսան ա. մինը կա, որ շատ թեթև խելք ունի, մինը կա, որ
կալվարու սարերը քաշում ա խելքով:

— Ապրե՛ս,— ասավ,— ա՛յ տղա, դրուստ ըտոնք են:

— Դե,— ասավ,— ասա էն մինն էլ:

— Գնա՛,— ասավ,— էգուց կըգաս, կասեմ էն մինն էլ:

Տղեն գնաց, ռավոտը լիսացավ, էկավ:

— Ասա՛,— ասավ,— Թաքավորի ախշիկ, դե՛:

Ասավ.— Ա՛յ տղա, աշխարքիս էրեսին ի՞նչն ա շատ եգին:

— Թաքավորի ախշիկ,— ասավ,— էն մարդի խելքը որ թե-
թև ա, նա կասի՛ աչքն ա եգին, ո՛ր մարդի խելքը շատ ծանդրն ա,

նա կասի՝ միտքն ա եզին: Ա՛յ ըստի նըստած ենք, համա, միտքս սաղ աշխարհում ման էկավ, էլի էկավ ըստի:

Ախչիկն ասավ.— Ղո՛շաղ տղա, աղատեցիր գլուխդ: Դե ասա քու մի խոսքդ, տենանք ի՞նչ ա:

Տղեն ասավ,— Չէ՛, ռավոտը կգամ, կասեմ:

Տղեն գնաց ու ռավոտն էկավ:

— Դե՛,— ասավ,— ասա՛, այ տղա:

— Թաքավորի ախչիկ,— ասավ,— էն ի՞նչ մարդ էր, որ մորը հաքավ, հորը վեր էլավ, կռացավ, որ ջուր խմի՝ իրան մահն ընկավ աղաքը:

Թաքավորի ախչիկը մնաց ըրմացած:

Խելքը մի բան չի կտրեց:

Ասավ.— Ա՛յ տղա, գնա ռավոտը կգաս, քեզ մի պատասխան կտամ:

Տղեն գնաց: Ախչիկը շատ մտքի եղնա ընկավ, տեհավ, որ դա գտնելու բան չի: Ասավ. «Ես որ մի ուստութին շանեմ, էդ տղեն ռավոտը իմ գլուխը տալ պտի»:

Վեկացավ, շորերը փոխեց, օխտն ախչիկ գլխին հըվաքեց, առավ գնաց էն տղի կուշտը: Գնաց, իրար հետ հաց կերան, էդ տղին հարփացրուց, ախչկերանցը ճամփու էրետ, գնացին, ինքը մնաց կշտին, եղնեն ընկավ, հարփած մարդ էր, հարցրուց, թե. «Թաքավորի ախչկան ի՞նչ ես ասել, որ ըտենց նեղն ես գցել»:

Հարփած էր, գլխի շընկավ, ասավ.— Ես եմ, որ մորս ծախեցի՝ շորի ավի, հորըս էլ ծախեցի՝ ձիու տվի, վեր էլա, էկա մի տղի ռաստ էկա, մի գիր տվեց, դրի գդակիս ծալումը, էկա, կռացա, որ ջուր խմեմ, վեր ընկավ՝ ընկավ ջուրը, վի կալա կարդացի, տեհա, որ գրել ա, թե. «Բիգունը գա՛ թիգունը, ռավոտը գա՛ ռավոտը կտրեցեք էդ տղի գլուխը».

Վեկալա պատռեցի: Ախչիկն էդ բաներն իմացավ, տղին խափեց ու դուրս էլավ, փախավ գնաց իրան տունը:

Տղեն ռավոտը վի կացավ, տեհավ, որ իրան խափել են, հարփացրել են ու էդ բաները իմացել, մտքի եղնան ընկավ ու մոլորվեց: Բալիշը վի կալավ, որ դնի ընդի, տեհավ ախչկա փոխանը բալըշի տակին, աճա՛ն,— ասավ,— պրծա՛:

Վի կալավ ու էդիր ծոցումը ու գնաց Թաքավորի ախչկա կուշտը: Ախչիկը չգիտեր, թե փոխանը մնացել ա: Հացկերույթ սարքեց ու շատ օքմին հավաքեց, որ տղի գլուխը վտրել տա: Տեհավ տղեն էկավ, ուրախ-ուրախ նստեց, ասավ.— Թաքավորի ախչիկ, գտա՞ր:

— Հա՛, գտա:
— Ի՞նչ ա, որ գտար:
— Էն դուն ես, որ մորդ ծախել ես՝ շորի տվե, հորդ էլ ծախել ես՝ ձիու տվե:

— Դրուստ ա,— ասավ,— ի՞նչ ես ուզում հմի անես:

— Էս սհաթին գլուխդ կտրիլ պտիմ տա:

— Փեղքա՛շ ա, թաքավորի ախշիկ, դեհ մի բան ասեմ, ու կտրիլ տու: Ես քշերս մի հավ էփեցի, դրի զաքիս, որ ուտեմ, ինքը թռավ, փախավ, փետուրը մնաց ձեռիս: Թե հավատում չեք՝ ա՛յ փետուրը,— ասավ ու ձեռը տարավ ծոցը, որ փոխանը հանի, ախշիկը տեհավ, ձեռիցը խլեց, թե՛ էլ շանց մի տալ, հըվատացինք, ինձ էս տղի հետ պսակեցեք:

Էն սըհաթն էվեթ թաքավորը զուռնա-դհուլ էրեր, տարավ պսակը ժամը՝ օխտն օր, օխտը քշեր հըրսանիք արավ, հասցրուց իրանց մուրազին, դուք էլ հասնեք ձեր մուրազին:

Էդ տղեն թաքավորի աչքին հենց դիր էկավ, որ կես թաքավորութիւնը բախշեց, կես թաքավորութենի հող, կես թաքավորութենի էլ դոշուն:

Տղեն վի կացավ մի օր կնկանն ասավ.— Ես հերն ու մեր ունեմ ծախված, գնամ աղատեմ, բերեմ:

Գնաց էն թաքավորի կուշտը:

— Թաքավորն ապրած կենա,— ասավ,— խնդրում եմ, որ իմ հերն ու մերը ինձ տաս, լավ բոլ քեզ ծառայութիւն արին, ա՛ն քու հարիր մանեթը, էս էլ քու ձին, էս էլ քու շորերի հախը:

— Դե տար, որդի՛,— ասեց թաքավորը:

Վի կալավ հորն ու մորը, էբեր իրան տուն, ասավ.— Բա որ ասում էի, թե ձեզ կպըհեմ, տեհա՛ք, որ հըմի կպըհեմ:

Բարին ըստի, շարին ընդի: Աստծանե իրեք խնձոր վեր գա. մինը՝ ասողին, մինը՝ լսողին, մինն էլ ալամ աշխարքին:

